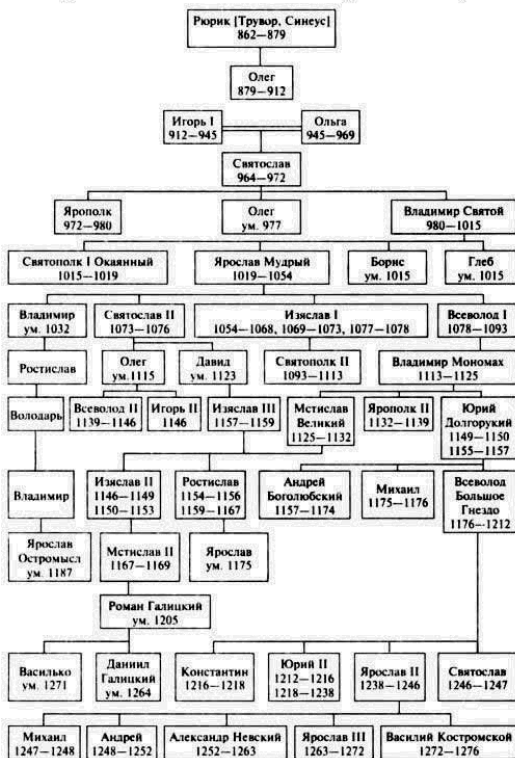

Az orosz kultúra története 1. A kezdeti korszak (9.-16. sz.)

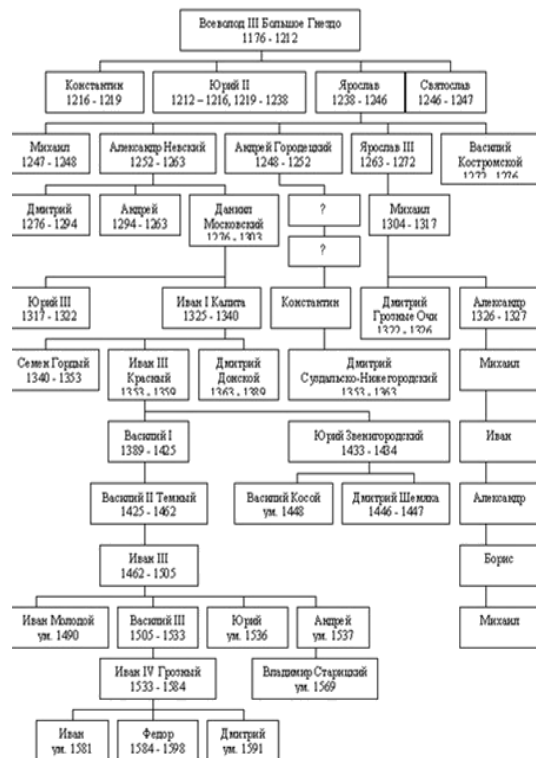
Történelmi háttér

- 862. (6370. év a világteremtés után) Novgorod fejedelme lesz **Rjurik** (879). Testvéreivel (Truvor, Szieneusz) vareg csapatával jött szláv törzsek „meghívására.”
- 882. Rjurik fia, Oleg elfoglalja Kijevet, így egyesítve az északi és déli orosz földeket egységes állammá – Kijevi Rusz’.
- 912. Oleg fia, Igor fejedelemségének kezdetétől számítják a Rjurik-dinasztia uralkodását (1598.-ig).
- 980. Vlagyimir létrehozta a szláv istenek panteonját Kijevben.
- 988. Vlagyimir felveszi a kereszténységet → a Kijevi Rusz’ hivatalos vallása.
- 990. Vlagyimir véglegessé teszi a részfejedelmi felosztást.
- 1019–1054. Bölcs Jaroszláv uralkodása – a Kijevi Rusz’ kultúrájának virágkora
- 12. sz.** A részfejedelmi beháborúk eredményeképpen a hatalmi központ észak-keletre, Vlagyimir városba helyeződik át.
- 1147. Moszkva első írásos említése.
- 13. sz. eleje** A Kijevi Rusz’ bomlása (kb. 50 részfejedelemség).
- 1223–1240. A tatárjárás kezdete – a Kijevi Rusz’ megszűnik létezni.
- 1240–1480. Tatár uralom és a szétagoltság kora.
- 1242.04.05. Csúd-tavi csata („a jégcsata”) Alekszandr Nevszkij vezette orosz csapatok győzelme a német Livóniai lovagrend serege felett.
- 1366–1668. A moszkvai Kreml felépítése.
- 1375. után A Moszkvai fejedelemség válik új hatalmi központtá.
- 1380.09.08. A kulikovi csata – Dmitrij Donszkoy moszkvai fejedelem vezetésével az orosz csapatok győzelmet aratnak Mamaj kán csapatai felett.
- 1448 Az orosz egyház önállóvá válása.
- 15. sz.** Eretnek-mozgalmak
- 1472. III. Iván feleségül veszi az utolsó bizánci császár, XI. Konstantin unokahúgát, Szófia Palaiologoszt, ezzel jogot formálva arra, hogy Moszkvát tekintsék Konstantinápoly és a Bizánci Birodalom utódjának.
- 1493. III. Iván „egész Oroszhon” uralkodójává kiáltja ki magát.
- 1510. Filofej szerzetes lefekteti a „Moszkva – harmadik Róma” elméletének tételeit.
- 1547.01.07. IV. Iván „egész Oroszország cárja” címet veszi fel
- 1598. Fjodor Joannovics cár (IV. Iván utolsó fia) halálával véget ér a Rjurik-dinasztia.

ДИНАСТИЯ РЮРИКОВИЧЕЙ (IX - XIII вв.)

Династия Рюриковичей, XIII - XVI вв.

I. Államiság és hatalom

- „Rusz” nevezetű vareg csapat „behívása” → a „normán elmélet”:
 - az államiság legitimációja,
 - a Bizánci birodalom „gyámkodása” ellen,
 - az államiság folytonossága – Rjurik-dinasztia:
 - Kijevi Rusz’ → Vladimiri Nagyfejedelemség
→ Moszkvai Nagyfejedelemség
→ egységes Oroszország (cárság),
 - részfejedelemségekre bomlás korában – a fejedelmek testvériségének eszméje,
 - az állam kétközpontúsága: Novgorod – Kijev.

A középkori kultúra általános jellemzői

1. **Teocentrikusság:** tartalmában, szemléletében és poétikájában az egyházhoz és kereszténység értékeihez kötődik („Urbi et Orbi” elv)
2. **Univerzalitás és ökumenikusság:**
az Egynek, az Istennek a kinyilatkoztatása, sugallata, neki ajánlott szolgálat,
 - része a keresztény kulturális univerzumnak,
 - többi-kevésbe egységes az egész társadalomban
 - a nemzeti és az univerzális egymásba fonódása,
 - a szerzőség anonimitása.
3. **Hierarchikus felépítésű**
4. **Normatív jelleg:**
 - meghatározott témakör,
 - meghatározott megvilágításban,
 - meghatározott ábrázolási / leírási mód.
5. **Kanonikus** és utánzásra irányult = hagyományon alapuló

II. Ideológia

1. A kereszténység felvétele és sajátosságai Oroszországban

- a „kettős hit” megnyilvánulásai
- az egyház Oroszország történelmében és kultúrájában
- eretnekségek (sztrigolniki, nem haszonlesők)
- „jurogivivjek” („Krisztus bolondjai”, „szent eszelősök”) és „sztarecek” (*filokália* = or. *dobrotoljubije*, 'erényszeretet')
- a világi hatalom és az egyház viszonya
- Egyházi kultúra – világi kultúra.
- Az orosz ortodoxia és a hatalmi eszme bizánci indíttatása és növekvő izolacionizmusa → az egyeduralkodó állami forma → a kultúra vallási jellege
- 2. „Moszkva – harmadik Róma” elmélet (16. sz.)
 - az autokratikus hatalom hivatalos ideológiájának megalapozása
 - Szpiridon-Szavva: *Episztola Monomah koronájáról* (1520-as évek)
 - Monda a vlagyimiri fejedelmekről* (16. sz. első negyede)
 - Filofej szentéletű sztarec: *Levél az asztrológusok ellen* (~1524):
Mindkét Róma elbukott vala, a harmadik áll, negyedik pedig nem lézen.
 - A novgorodi fehér püspöksüveg története* (1550-es évek, 1589–1601 között)

1551	A „Százfejezetű” Zsinat → A „Százfejezetű” törvénygyűjtemény
1541–1552	Nagy havi olvasmányok
16. sz. közepe	Házirend (<i>Domostroj</i>)
1560–1563 között	Fokozatok könyve

A kultúra fejlődésvonala és jellegzetessége

- Az orosz prereneszánsz (15. sz.) kérdése
- Magas kultúra ≠ népi kultúra
- A világi kultúra szűk tere (folklór és a népi kultúra = „nem-kultúra”: igricek [szkomorohi],
- „Aszketizmus” (nem fejlődnek a kultúra esztétikumra orientált ágai: szobrászat, színház, líra).